

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankturnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. štev. raž. 11.153. Telefon 4586

Naš položaj

Učitelj-vzgojitelj je postavljen s svojim delom prav v jedro naroda, da vzgaja in izoblikuje njegove posamezne člane v zavedne državljane in koristne člane človeške družbe sploh. To poslanstvo mu povzročajo posebne življenjske zahteve, od katerih zavisli resnični uspeh njegovega dela.

Država je poverila vzgojo mladine in ostalega naroda učitelju, ona ga vzdržuje in ona striktno zahteva, da izvršuje poverjeno mu delo v njeno popolno zadovoljstvo. Najboljši dokaz, da je temu tako, so izjave merodajnih činiteljev, ki že od zedinjenja dalje ocenjujejo učiteljevo delo med narodom z najboljšimi ocenami.

Gospodarska depresija je potisnila vse sloje in stanove v brezupen položaj, posebno občutno je zadela naš učiteljski stan. Pod težo novih težkih življenjskih prilik so se pojavile pri njem na zunanji in znotraj disonance, ki mu utegnejo prizadeti neozdravljive rane, ako se mu ne bo priskočilo na pomoč.

Pri vsem tem stoji učiteljstvo med narodom na tako razgledni točki, da je pri izvrševanju svojega poklica podvržen vsaki trenutki ostri kritiki: njegovo delo mora pod vsakimi okolištnimi in navzgor do uspehov, njegovo delo mora biti vedno pozitivno! To je tista nevidna gonilna sila, ki priganja učitelja do popolne izčrpanosti, ako niso urejene njegove življenjske prilike. Njegovo odgovorno delo je dovoljna legitimacija, da zahteva zanj tudi primerno plačilo, vsaj takšnega, da ima zagotovljene pogoje za življenje.

Kakšne so življenjske potrebe učitelja pripravnik? Po 3, 5 ali več letih čakanja je bil nastavljen. Poleg duševnega trpljenja in notranjih bojov v času negotovega upanja je bil kljub svojim mladostnim silam v breme svojih staršev. Njegovi starši so se sami itak težko preživljali in odtrgovali od ust, ker so verovali, da jim bo otrok - učitelj v pomoč.

Roka se trese vsakemu takemu novincu, ko prvič prešteva denar, ko prvič čuti, da je postal res - človek, 970 din brez odtegljajev je njegova plača! Kaj naj napravi z njimi? Stanovanje in hrana mu pobereta tri četrtine prejemkov in kaj naj napravi z ostankom? Kolik je? Ali naj plača z njim obrok za obleko, perilo in čevlje, kar vse si je moral nabaviti ob nastavitvi na upanje? Ali naj si nabavi nekaj najpotrebnejših knjig, revij in časopisov, da bo korakal z duhom časa? V stanovsko društvo bi tudi rad vstopil ter se med tovariši izpopolnjeval! Silijo ga tudi v različne druge organizacije: Narod čaka nanj in na njegovo pomoč! Kaj, ko bi poslal nekaj svojim dobrih staršem?

Take in slične misli razjedajo možgane učitelja - novince, ki je komaj začel. Ze v začetku se ga tesno oklenejo skrbi za golo življenje ter mu zamegljijo podoben pogled v končni smoter njegovega poklica. Postavljen v tak položaj mora res le z asketskim samozatajevanjem in neprimerno požrtvovalnostjo izvrševati delo med mladino in narodom.

Kako drugačno zunanje in notranje sliko bi nudili učitelji - pripravniki, ako bi bili njihovi prejemki primerni njihovim življenjskim potrebam. Poleg običajnih življenjskih potrebščin ne bi smeli biti predvsem prikrajšani na kulturnih potrebah, ki pripadajo človeku dvajsetega stoletja. Kje naj išče virov za nadaljnjo samoizobrazbo in kje naj črpa moralno moč za svoje delo, ako se mora že v začetku spoprijazniti z borbo za golo življenje in ako ga razmere že v začetku silijo v - kruhoborstvo!

Težko, res težko, je učiteljici, ki je samska. Toliko dobi, kakor njen tovariš, toliko, da živi. Nad njo visi težki Damoklejev meč - delnega celibata. K borbi za golo življenje se pridruži še grenka zavest omejitve osebne svobode ter nepravičnega vrednotenja njegovega dela. Samo dve poti sta ji odprti: ostati v borbi za golo življenje ali pa žrtvovati še tisto malo, kar prejema, in stopiti v zakon, S kom: z učiteljem ali neučiteljem??

Učiteljska družina tvori poglavje zase, ako jo smatramo za osnovno celico države.

Neki tovariš je opisal v »Učiteljskem tovarišu« življenje neke učiteljske družine, kar pa bodi samo grob primer razmer v takih družinah sploh. Napisal je tole: »Učitelj ima družino: hčerka končuje trgovsko šolo, sin študira univerzo, dva sta pa še doma. Za hčerko plačuje več kakor bo pozneje zaslužila, za sinov študij še zadoljuje. Ah, ta družina! Pravijo, da je družina celica družbe. Zdrava družina je pogoj zdravega naroda in močne države. Potemtakem otroci niso samo luksuz očeta in matere, ampak ima interes na zdravih otrocih tudi država. Saj bo hčerka bodoča mati in sin mora po končanem študiju k vojakom. In vendar leži vsa skrb za otroke samo na ramah staršev. Milijoni so določeni za razmah industrije, velika je skrb za povzdigo kmetijstva. In za družino?«

Odpadla je doklada za ženo, znižale so se doklade za otroke. Nasprotno pa rastejo cene vsem potrebnostim, večajo se skrbi. In večji je tudi moj obup.

In tako gre dalje...«

Drugi tovariš je napisal med drugim sledeče: »Učiteljska in uradniška družina živi v težkih gmotnih okoliščinah, zaradi česar ne more nuditi svojim članom one izobrazbe in dati one vzgoje, kakor bi jo morala. Ne more izoblikovati odločnih in smelih ljudi, ker je kruhoborska. Kjer pa je doma kruhoborstvo, tam ni svetlega, velikega idealizma in močne trdne volje. Bati se moramo, da nam zapostavljena družina ne uniči naših nad - naše mladine.«

Tako tožijo tovariši, ki imajo družine. Najbolje pa govore številke. Družina je bila najbolj prizadeta leta 1935., ko so se zmanjšale osebne in rodbinske draginske doklade in odpravile doklade za žene. Z novembrom 1937. je dobila učiteljska družina vrnjeno najaz za 5 do 8 %, dočim so narasle cene v času od 1935. dalje za 30 %.

Družina, v kateri je žena učiteljica, je izgubila 1935. leta več kakor družina, kjer žena ni učiteljica. Izgubila je eno tretjino svojih prejemkov (v najnižji skupini letno 5400 din), mora pa imeti služkinjo, za katero izda dve tretjini svojih okrnjenih prejemkov. To naj bo potem dvojno zaslužkarstvo??

Poleg pomanjkanja najpotrebnejših življenjskih potrebščin manjka denar za zdravnik in boleznih - očetu družine ne ostane prav ničesar za kulturne potrebe - manjka denar za selitvene stroške, ki nastajajo ob premestitvah.

Taka je današnja slika učiteljske družine. V takih razmerah ne more uspevati v nobenem pogledu, temveč koraka uklenjena v skrbi za vsakdanje življenje obupu nasproti. Kako naj taka družina tvori zdravo jedro države, ako se mora za vsakdanje potrebe zadolževati preko mej svojih plačilnih možnosti?

Posledica takih razmer so dolgi. Dolgove dela učiteljstvo brez svoje krivde, mora jih delati, ako se hoče ohraniti pri življenju. Mora jih delati in čakati mirno v ozadju, da se bodo spomnili tudi njega ter mu pomagali k svobodnejšemu koraku. Ako se je finančno

Komunikacije upravnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega združenja

Upravni odbor JUU, ki mu poleg izvršnega odbora pripadajo tudi vsi predsedniki banovinskih sekcij je izdal o svoji seji sledeče komunikacije:

Na seji upravnega odbora JUU 2. in 3. januarja 1939. v Beogradu so se proučile razmere med učiteljstvom in v ljudski šoli in to zaradi okrepitev učiteljske organizacije in zboljšanja pogojev za narodno izobraževanje. Z zadovoljstvom se ugotavlja, da skoro vse edince kažejo voljo za ureditev razmer v učiteljski organizaciji, ki je zasnovana na načelih demokracije.

Upravni odbor je ugotovil, da je del beograjskega učiteljstva po načrtu izvajal sabotažo skupnih interesov in slabil organizacijo s tem, da ni upošteval predpisov pravil in pravilnikov, na osnovi katerih je edino mogoče

Predlogi za finančni zakon za leto 1939./40.

(Nadaljevanje in konec.)

14. Dopusti zaradi odslužitve kadrovskega roka.

K § 87. zakona o uradnikih se doda nov odstavek, ki se glasi: »Učiteljem se za odslužitev kadrovskega roka odobrava 9 mesečen dopust. Po odslužitvi se avtomatično vračajo v državno službo in obdržijo vse pravice, ki so jih do tedaj v službi pridobili.

Utemeljitev:

Služba v stalnem kadru je prav za prav vršenje državne dolžnosti; karakteristika je v tem, ker se ta čas ne računa v smislu uradniškega zakona in ne pripadajo nikaki prejemki. S predpisom § 87. zakona o uradnikih je dopuščeno, da sme državni uradnik po privatnem poslu biti izven dolžnosti več mesecev. Po tem predpisu za čas nad dva meseca ne pripadajo učitelju aktivni prejemki. Kontinuiteta službovanja takega uslužbenca ni prekinjena, nasprotno, čim mu preneha odobreni dopust, se takoj vrača v svojo dotodanjo službo in obdržijo vse pridobljene pravice.

Po tej utemeljitvi smatramo, da sprejetje predloženega amandmaja ne bo imelo nikakega finančnega efekta. Podpora se najbolje pokaže s tem, ker se bodo takoj zaposlili oni učitelji, ki se vrnejo iz vojaške službe.

15. Duhovniki priznanih veroizpovedani - priznanje let ob vstopu v državno službo.

V § 116. zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931. se ukinja točka 6., ki se nadomešča s sledečim besedilom:

in ekonomsko stanje naše države v zadnjih letih popravilo in je sedaj prav zadovoljivo, mora biti deležen primernejšega plačila tudi njen delavec - državni nastavljenec, ki je žrtvoval za to poleg ostalega tudi del svojih - prejemkov.

Brezposelnost je padla, milijarda je bila razpisana za javna dela, delavci imajo zaslužek, za industrijo so se žrtvovali težki milijoni, kmet je zaščiten, svoje pridelke laže prodaja, narodni dohodek je narasel, v državnem proračunu je presežek - le učiteljstvo in ostali državni uslužbenci čakajo na povišanje svojih prejemkov vsaj na eksistenčni minimum. Njihove zahteve so upravičene, saj zahtevajo v času, ko stoji država na trdni podlagi. S povišanjem bo država dvignila njegovo človeško dostojanstvo, njegovo voljo in veselje do dela. Šele, ko bo učitelj postal resničen človek, to je z zavestjo, da se mu ni treba boriti le za golo življenje, bodo dani vsi pogoji za nove razmere, od katerih bo imela v prvi vrsti korist sama - država.

»Naši javnosti kakor tudi odgovornim krogom je še vedno malo poznana resnica, da je namreč normalni razvoj šole in prosvete močno povezan z materialnim in pravnim položajem našega stanua« je zapisal neki tovariš v »Učiteljskem tovarišu«, ko je pregledoval anketne pole očeta s petčlansko družino in ugotovil, da izkazuje mesečna bilanca te družine pri vsej skromnosti skoro tisočak in pol deficita.

Današnje plače ne ustrezajo življenjskim potrebam učiteljev - pripravnikov, ne potrebam samskih učiteljic, a najmanj potrebam učiteljskih družin.

Z novim letom naj gre učiteljstvo boljši bodočnosti naproti. Z ozirom na današnje cene naj se povišajo učiteljstvu plače, prizna naj se polna rodbinska doklada za otroke, za ženo in poročenim ženi v državni službi naj se priznajo osebne doklade, kakor se priznavajo neporočenim v državni službi.

V interesu napredka naroda in države naj se čimprej uravnovesijo prejemki učiteljstva z njegovimi življenjskimi potrebami.

Vir.

vzdržati red. Ta del je predvsem desorganiziral učiteljska zborovanja v Beogradu, a nato na sekcijiski skupščini z nepriznavanjem organizacijskih predpisov izvršil nepravilne ukrepe, ki jih je upravni odbor obsodil. Toda končno rešitev tega vprašanja je prepustil glavnemu odboru JUU.

Splošni položaj učiteljstva se ni zboljšal, nego je v gotovi meri še celo poslabšal. To velja predvsem za učiteljski gmotni položaj.

Učiteljstvo skrbi: zelo pogosti primeri premestitev po službeni potrebi in odpusti brez dokazane krivde. Podatki na osnovi katerih se to vrši niso zadostni, da bi se brez preiskave ne povzročale grobe nepravilnosti.

Gmotni položaj učiteljstva je znatno otežkočen. Sedanjí dohodki so se regulirali z uredbo izdano pred tremi leti, ko so bile vse

VSEBINA:

Naš položaj.

Komunikacije upravnega odbora JUU.

Predlogi za finančni zakon 1939./40.

Rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije.

† Karel Čapek.

Učiteljica v službi svojega naroda.

Ivan Kocjančič 60 letnik.

LISTEK: Črtice iz zgodovine našega stanua. Splošne vesti. - Kaj vse pišejo. - Mladinska matica. - Stanovska organizacija JUU. - Šolski radio. - Novosti na knjižnem trgu.

potrebščine za nad 30 % cenejšje. Podražitev življenja brez ustrežajočega povišanja dohodkov ustvarja za učitelje v njihovi borbi za obstanek posebne težkoče, ki pretijo z asimilacijo največjega dela njegovih sil. Pod takimi okolištnimi se vsilujeta dve posledici: trpljenje učitelja doma in v družini in pomanjkanje poleta in neokrnjene delavne moči v šoli.

Iz poročila predsednikov sekcij se vidi, da se šole nezadostno, a v zetski banovini najslabše oskrbujejo s šolskimi potrebščinami. Zaradi tega upravni odbor:

a) apelira na učiteljstvo, da z vsemi silami podpira saniranje razmer v organizaciji in dela v njej na ustvarjanju boljšega moralnega ravnotežja, ki ji bo nudilo ono moč, da bo lahko ustrezala svojemu namenu;

b) apelira na odločujoče činitele, da čim prej izvršijo reparacije v pogledu premestitev in odpustov učiteljstva, a v bodoče, da vse primere zaradi katerih se učiteljstvo obtožuje prouči po predpisanem pravnem postopku;

c) smatra, da je nujno potrebna sprememba uredbe o draginskih dokladah, s katero bi se učiteljstvu dali dohodki, ki ustrezajo pogojem sedanjega življenja;

č) pooblašča se izvršni odbor, da nadalje deluje na to, da socialne ustanove in samopomoči javnih uslužbenecv ne bodo prizadete po pravilniku ministrstva trgovine z dne 6. decembra 1938.

d) naše stališče v odnošajih do prosvetne centrale ostane neizpremenjeno t. j. lojalno sodelovanje v vseh prosvetnih šolskih vprašanjih. To sodelovanje bo v toliko krepkejšo in sigurnejše, v kolikor se ukinejo vzroki, ki so jo kljub naši najboljši volji do sedaj ovirali;

e) ostaja pri vseh zahtevah v prejšnjih resolucijah, ki naglašajo potrebo po izboljšanju življenjskih pogojev šole in učiteljstva, v kolikor ni bilo do sedaj ugodeno tem zahtevam;

f) konstatira, da je izvršni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja v vseh smereh organizacijske dejavnosti deloval in ukrenil vse, kar je bilo v njegovi moči ter poudaril željo, da v tej smeri nadaljuje s svojim delom.

Predsednik JUU:

Ivan Dimnik.

Tajnik:

Milinko Lazič.

svetnemu poklicu in niso izvrševali več duhovniške, ampak le učiteljsko službo, za katero so se usposobili z naknadnimi izpiti. Priskočili so državi na pomoč ob času prevrata, ko je bilo pomanjkanje učiteljstva na višku. In za te ni v uradniškem zakonu nikjer predvideno, naj bi se jim štela leta prejšnje duhovniške službe tudi v leta učinkovite državne službe, in to samo zaradi besede: duhovniško. Kar pa se všteta katehetom v dobro, bi bilo krivično, ako bi se nasprotno omenjenim učiteljem taisto odrekalo. Zakaj katehet je po svojem poklicu ravno tako učitelj, kakor je učitelj-laik, oba pa služita vsak po svojem delokrogu isti državi, torej je tudi dolžnost države, da se delo obeh tudi z isto mero taksira. Poleg tega pa je učitelj delokrog vsekakor splošnejši, širši kakor pa katehetov: ker katehetska služba zadeva le pripadnike njegove veroizpovedi, učiteljska vse državljane brez razlike vere. Dvokrat pravično bi torej bilo, da se tudi kvalificirani učitelji - bivši duhovniki - kar se tiče njih pokojnine, popolnoma izenačijo z zakonskimi pravicami katehetov, kar bi se najenostavnje doseglo s predlagano izpremembo t. 6. § 116. uradniškega zakona.

c) In, ako se po § 342., st. 2., duhovnikom, če stopijo v nastavniško državno službo, priznavajo leta župniške (duhovniške) službe že za periodične poviške, zakaj se ne bi priznala tudi kot učinkovita leta državne službe še za pokojnino?

d) Ker gre tu le za gotovo majhno število (v dravski banovini n. pr. en sam primer) takih učiteljev in bi tako tudi finančni efekt ne bil mnogo spremenjen, je to samo še večji razlog za upoštevanje predloženega amandmaja in za popravilo nastale krivice tako s pravičnostnega kakor s socialnega stališča.

S predloženo izpremembo bi se torej na tak način omogočilo tudi onim bivšim duhov-

† Karel Čapek

svoji volji, ako ni izvedena disciplinska preiskava dokazala njegove krivde.

Prvi odstavek § 88. naj se izpremeni in glasi: »Konec vsakega meseca dostavlja kraljevska banska uprava ministrstvu prosvete predlog za razpored učiteljev za mesta, ki jih je ministrstvo razpisalo prejšnji mesec.

Drugi odstavek § 99. naj se izpremeni in glasi: »Razpored za učiteljska mesta, razpisana v juniju in juliju, mora biti gotovo najkasneje do 15. avgusta vsakega leta, a premeščeni učitelji morajo biti v novih krajih najkasneje do 25. avgusta.

Najkasneje do 15. julija vsakega leta pa morajo biti na svojih mestih oni, za katere je bil izvršen razpored v teku šolskega leta.

Kot tretji odstavek naj se doda: »Učiteljska mesta se oddajajo komisijsko. V to svrhu se ustanove pri kr. banskih upravah in pri ministrstvu prosvete komisije, v katerih ima Jugoslovensko učiteljsko združenje po dva člana.

Utemeljitev:
Dosedanji način razpisovanja praznih učiteljskih mest je pokazal v praksi toliko senčnih in slabih posledic za šolo, da je nujno pristopiti k uzakonitvi gornjega predloga.

26. Banski šolski nadzorniki.

Dostavi naj se k § 120. zakona o narodnih šolah nov odstavek: »Istotako se smejo postavljati za banske šolske nadzornike sreski šolski nadzorniki z najmanj 5 letno nadzorniško službo in učitelji narodnih šol z najmanj 20 leti državne službe, ako imajo nadzorniški izpit in so se odlikovali s svojim delom v šoli in na narodnem izobraževanju. Ti imajo prejemke po § 118. zakona o narodnih šolah v zvezi s § 45./3. U. Z. in v zvezi s § 62./24. finančnega zakona za leto 1932./33.

27. Ukinitvev zakona o avtentičnem tolmačenju

§ 110. uradniškega zakona.

Zakon o avtentičnem tolmačenju § 110. uradniškega zakona od 31. marca 1931. preneha veljati. V § 110. uradniškega zakona besede: »Ako to sicer zahtevajo interesi službe, se zamenjajo z besedami: »Nesposobnost kakor tudi nesposobnost uslužbenca za službo mora biti dokazana.«

Utemeljitev:
Zakon o avtentičnem tolmačenju § 110. kaže preveliko ostrino diskrecijske pravice, katere uporaba v praksi je bila neprizanesljiva tudi napram takim učnim osebam, katerih marljivost in neoporečnost v službi in privatnem življenju sta bili vzorni.

Mnogo je učiteljev popolnoma po nedolžnem trpelo zaradi tendencioznih denunciacij. Dasiravno natančni in odlični v šolskem in izvenšolskem delu, primerni v vsem privatnem življenju, so mnogi zaradi osebnih in kapricioznih nazorov, včasih samo ene osebe v vasi, občutili posledice ostrih predpisov, katerih ukinitve se predlaga.

Obstojanje disciplinske odgovornosti učiteljske, kakor tudi redno ocenjevanje njihovega službenega in izvenšolskega dela, je dovoljna mera in sankcija za vsako eventualno pregreško. Dokazovanje nesposobnosti in tudi nesposobnosti uslužbenca ustreza ideji socialne pravice: nemoralna je obsodba nedolžne osebe.

V današnji družbi so v sodnem zakonodajstvu za uporabo sankcij tudi pri najtežjih kriminalnih prestopkih potrebni dokazi. Predpis, katerega sprememba se predlaga, je enostranski in izključuje vsak dokazni postopek.

Načela pravno urejene države in občutek socialne pravice sta na strani teh razlogov, s katerimi prosimo za ukinitvev navedenih predpisov.

28. Popravek predpisa točke 5. § 33. fin. zakona za 1937./38.

V II. odstavku točke 5. § 33. fin. zakona za leto 1937./38. se ukine beseda: »neposredno.«

Utemeljitev:
Po točki 5. § 33. fin. zakona za 1937./38. je čas nacionalnega dela, prebit v verskih prosvetnih avtonomijah in družbi sv. Cirila in Metoda, priznan kot čas aktivne državne službe. Odeveč bi bilo govoriti na tem mestu o nacionalnih in patriotskih zaslugah učiteljskega, ki je službovalo v teh ustanovah. Po omenjenem zakonskem predpisu se prizna ta čas službovanja pogojno s tem, ako je prestop iz versko-prosvetne službe, torej privatne službe, v državno službo bil neposreden, odnosno brez vsake prekinitve. Z drugimi besedami: ta olajšava velja šele tedaj, ako med versko prosvetno službo in državno službo obstoja popolna kontinuiteta.

Je nekaj učiteljev, ki so službovali na teritoriju, ki je po mirovni pogodbi pripadel kateri od sosednjih držav. Zaradi teh predlagamo popravek. Oni so iz nacionalno idealnih razlogov še nadalje ostali učitelji svojega naroda toliko časa, dokler so jim razmere dopuščale. V našo državno službo so prišli šele tedaj, ko je to moralo biti, ko so bili zaradi nacionalne misije formalno obsojeni na preganjanje.

Pri nas niso mogli biti takoj sprejeti v državno službo, nego so čakali leta in še čakajo. Taki zaslužni nacionalni delavci se ne morejo okoristiti z olajšavo, o kateri se govori in to samo zaradi besede: »neposredno«, odnosno zaradi tega, ker je obstajala prekinitve njihovega službovanja. Zakaj je nastalo prekinjenje, se da jasno sklepati iz tega, ker so bili preganjani.

29. Novi disciplinski postopek za učiteljsvo narodnih šol

ne ustreza in naj se uveljavi za učiteljsvo čocela drug disciplinski postopek določben uradniškega zakona, ki bo v celoti ustrezal organizaciji prosvetne stroke in bo prilagojen razmeram, v katerih učitelj živi in dela.

Na dan božiča so Čehi izgubili pisatelja svetovnega slovesa. V teh tragičnih dneh težkih preizkušenj je njegova smrt nacionalno rano češkega naroda še bolj odprla. Kajti »Čapek« ugotavlja neki francoski list, »je dvakrat umrl. Umrl je ob rakvi svoje domovine.«

Čapek je bil narodni pripovednik in tvorec ter filozof jasnih misli. Najtežje filozofske misli je znal podati jasno in poljudno. In vsa njegova dela so temeljno izražala eno veliko dobroto: ljubezen do sočloveka. En sam velik nauk je sijal iz vseh njegovih del: Človeštvo ne bo našlo rešitve v blaženem napočenju strojev, temveč v ozdravljenju duš. Veličina duhovne preprostosti, požrtvovanje in ljubezen do malega človeka — to je bila Čapkova velika vera.

A je ta veliki modrijan umrl v času, ko bi njegova domovina najbolj potrebovala njegovih bodrilnih besed. Umrl je tistega dne, ko v ljudeh zazveni v srcih želja po medsebojnem miru.

In istega dne je izšel božični članek, ki je zadnje njegovo delo in ki se glasi kot velika veroizpoved človeka, ki vidi več in vidi dlje ko drugi ljudje.

Takole se glase zadnje Čapkove besede: »Ko govorimo o narodih, si pri tem mislimo marsikaj. Je pač tako, da istovetimo deželo in ljudstvo z njegovo politiko, režimom, z vlado, z javnim mnenjem in kar je še podobnega. Ali nekaj povsem drugega je, nazorno si predstavljati narod. To je povsem nemogoče si predstaviti. Pač pa vstane v naših dušah nenadoma spomin na nekaj, kar smo videli pred časom, ne nekaj slučajnega in brezpomembnega. Zadostuje n. pr. da se spominimo Anglije — in kaj vstane v našem spomnu, slika ...

Ne vem, kakšna je slika, ki stopi ob tem spomnu pred Vaše oči, in če sploh stopi — jaz si pri tem predstavjam rdečo hišico v Kentu. Nič posebnega ni bilo na njej, ko sem v vlaku sedeč bežal mimo. Od samih drevov obdana, je bila komaj vidna. Star gospod je stal na vrtni in obrezoval z velikimi škarjami živo mejo. Za grmovjem se je mlado dekle vozilo na kolesu. Nič drugega. Še tega ne vem, če je bilo dekle prikupno; stari gospod je bil morda župnik ali upokojenec. Hišica je imela visoke dimnike in bela okna, kakor vse rdeče hišice na Angleškem. To je vse, kar vem. Ali kadar koli nanese razgovor o Angliji, vselej stopi ta slika pred moje oči. Videl sem v Angliji marsikaj znamenitega in zgodovinsko pomembnega, a to zame ni vsa Anglija. Vsa Anglija, resnična, prava Anglija je zame mala, naivna hišica sredi zelenega vrta, stari gospod in mlado dekle. Zakaj ravno to, tega ne znam obrazložiti.

Ali: ako si hočem predstaviti Nemčijo, tedaj se nehote domislim stare krčme nekje na Švabskem. Ni moja krivda, če niso to Potsdamska vrata ali vojaška parada. V krčmi nisem nikoli bil, videl sem jo le iz vlaka nekje za Nürnbergom. Mračilo se je že, in krčma se je dvigala kakor cerkev visoko sredi starega, igračkastega mesta, ki se drenja na kup kakor na odprti dlan. Pred krčmo je cvetel španski bezeg in k obokom so se spenjale kamenite stopnice. Skoro smešna je bila dostojanstvenost stare krčme, nekoliko je spominjala na kolkjo, ki se praši v vroči kotanji. Da, res je, v Nemčiji sem videl mnogo drugih izrednih reči, bolj nemških bi dejal, mnogo mest, spomenikov, stolnih cerkva... ali — ob vsem tem je ostal spomin na staro krčmo najjačji.

Francija! Moj spomin nanjo je tale: Cesta v Parizu tik ob robu mesta, tam, kjer teče carinska meja. Tu je še precej gostiln s prenočiščii in bencinskih postajališč. Pred neko gostilno, ki nosi na zaščitni platni stehi napis: »Pri sestanku šoferjev«, stoji težak voz na dveh kolesih. V voz je vprežen počasen skopljeneček iz Normandije. V modri suktnjič oblečeni kmet s širokim slamnikom na glavi pije iz velikega kozarca lahko belo vino. To je vse! Nič se ne zgodi. Le sonce pripeka in kmet v modrem suktnjiču počasi izpije vino. To je Francija. Zakaj, ne vem!

Ali Italija! Najbližja bi morala biti predstava Vesuva ali pinij in podobnega. Nič o tem. V mojem spomnu je vlak. Ropotajoči in škripajoči voz osebnega vlaka iz Orvieto v Rim. Zunaj je že noč in meni nasproti spi delavec. Njegova skušnjava, okrogla glava se ziblje sem ter tja. Nenadoma se Italijan zbu-di, glasno zazeha, si z debelimi rokami pomane oči in ti nekaj reče. Ali se spominjaš? Nisi ga razumel in tudi mu nisi preveč zaupal, a on seže počasi v žep in privleče na dan kos v papir zavitega sira. Kakor da se to razume samo po sebi, odreže polovico sira in ti ga ponudi. Je tak običaj tam doli. In odslej ti ostane od vsega spomina na Italijo le žuljeva roka s kosom ovčjega sira...

In Španija! Pred mojim spominom stoji kavarna ob Puerta del Sol. Ob sosedni mi-zici sedi črnolasa mati v črni obleki. V naročju drži istotako temnolasega otroka. Na oba gleda oče z nazaj pomaknjenim ombremom na glavi. Ponosno in radostno se smehlja otroku. Tako ali podobno sliko nosijo vsi deli sveta. A nikjer niso žene tako podobne mado-nam, možje bojevnikom in otroci igračam. Ko čitam o Španiji ali ako nanese govor nanjo, ne vidim ne Alhambre ne Alcazarja, temveč le dete v naročju črnolase madone.

Vem, danes je od naroda do naroda strašno daleč. Marsikaj si pri tem mislimo! In pravimo: nikoli, nikoli nikdar ne bomo pozabili, kar je bilo. In kako naj si kaj povemo, ko smo tako daleč drug od drugega?

Pa se spominimo Anglije in rdeče hišice, gospoda in dekleta. Glej, ali jih nisi hotel pozdraviti: »How do you do?« — Lepo vreme danes, kaj? »Yes, very fine.« Kajne, saj ni bilo težko in tebi je laže pri srcu. Zdaj bi lahko stekel po kamenitih stopnicah stare krčme. Obesil bi klobuk in pozdravil: »Grüß Gott, meine Herren!« Oni bi takoj spoznali, da si tujec, pa bi govorili tiše in od časa do časa bi poškilil nate. A ko bi videli, da obrišeš rob svojega vrčka z namiznim prtom natančno tako kot je pri njih običaj, bi postali zapljujejši in že jih slišim, kako vprašujejo:

Učiteljica v službi svojega naroda

Dne 28. decembra 1938. se je vršil sestanek zadruga »Doma učiteljic« v Učit. tiskarni v Ljubljani ob precejšnji udeležbi tovarišic. Načelnica je poročala o prizadevanju zadruga za pridobitev novih članic in podpornic, o širjenju zanimanja med učiteljicami za naše načrte, kojih uresničenje postaja vsak dan potrebnejše. V debato, ki se je razvila po poročilu, so živahno posegle domala vse navzoče z raznimi umestnimi nasveti. Zadruga jih bo skušala v polni meri upoštevati.

Kot druga točka dnevnega reda se je vršilo predavanje naše priznane predavateljice tov. A. Vodotove: »Učiteljica v službi svojega naroda«. Aktualno, dobro uspešno izvajanje je napravilo globok vtis na zbrane poslušalke in zasluži, da povzamemo iz njega osnovne misli:

»Ob zaključku tako razgibanega leta in ob vstopu v novo, ki leži pred nami kakor težka negotovost, je potreba, da si položimo obračun o našem delu, ki smo ga dovršili, in se pripravimo za nove naloge, da nadaljujemo, kjer smo prenehali, in začnemo, kjer se do sedaj še nisimo udeleževali.

Razvoj gospodarskega in socialnega življenja sta prisilila ženo, da mora posegati tudi v javno življenje. S tem se je sicer dvignil njen položaj, po drugi strani je pa zdaj prisiljena prevzemati nove naloge in nove dolžnosti. Razmere jo silijo, da se mora zanimati za vse pojave javnega življenja, čut soodgovornosti ji narekuje, da skuša sodelovati, zlasti, kjer so prizadeti interesi skupnosti.

Sedanja doba pa nalaga ženi prav posebno važno nalogo. Čutiti se mora kot aktiven član svojega naroda in države in mora biti pripravljena, če treba tudi na vsako žrtev, kadar čuti, da je v nevarnosti obstoj naše narodne skupnosti. Njena pomoč je dragocena in nenadomestljiva, posebno v sedanjih nemirnih dneh, ko močnejši narodi, zavedajoč se svoje premoči, brezobzirno odločajo o usodi malih narodov. Žena kot državljanica brez političnih pravic ne more preprečiti stremljenj teh narodov, ki se najočitneje kažejo v gospodarskih panogah. Zato pa ni njena naloga nič manj važna in stopa posebno zdaj v ospredje.

Ivan Kocjančič 60 letnik



Od kod, od kod, gospod? — Iz Prage. — Tako, tako, iz Prage, se čudijo. In eden je med njimi, ki pozna Prago. Pred tridesetimi leti je bil tam. Lepo mesto. In precej ti postane toplo ob srcu.

Ali pa se ustaviš ob kmetu v bližini Pariza. Kmet je ravnokar izpil svoje vino in si obriše z rokami brado. »Ne«, bi mu dejal, »tebi nimam kaj očitati.« In bi ga povabil na kozarec vina.

Tudi bi se — smel nasmehniti španskemu otroku. Njegove resne in svečane oči se započijo vate in mati je še bolj podobna mado-ni. Cabalero s klobukom na tilniku te ogovori. Ne razumeš. Nič ne de, da se le otrok ni prestrašil.

Končno moraš vzeti ponujeni sir. »Gra-zie, grazie«, mrmraš s polnimi usti in ponudiš delavcu cigareto. To je vse! Saj ni treba mnogo besed, da zavлада mir med ljudmi!«

J. Ribičič.

Slovenski ženi in materi priznavajo, da je ona naravna ohranjevalka svojega naroda; le po njej se je obvaroval skozi dolga stoletja, ona mu je dajala vedno novih zdravih sokov, ki so ga krepili, da je mogel kljubovati tujemu pritisku in nasilju. To nalogo je izpolnjevala podzavestno pod vplivom zdravega nagona.

Tujec pa postaja čim dalje bolj nevaren in se poslužuje preračunanih metod. Raznarodovanje šibkejših narodov se poskuša po dobro preiščenih načrtih. Sedaj potrebuje naš narod zavednih, zdravih mater, ki bodo smotreno zavestno ustavile prodiranje tujega nasilja. Mati je prva poklicana, da vcepi otroku ljubezen do rodne grude in do svojega jezika. Ona naj mu privzgoji narodni ponos in samozavest, s katero bo kljuboval nameram in nakanam pohlepne tujca. Zavestna odpor-nost naroda bo zajezila smotreno prodiranje tuje sile.

To pomoč more dati svojemu narodu edino žena in mati, le tako bo mogoče ohraniti zemljo in jezik bodočim rodovom. Preprosto ženo naj pri njeni vzvišeni nalogi podpira izobraženka, predvsem učiteljica-vzgojiteljica. Vzgojiti mora našo ženo, da bo postala narodno zavedna, jo podpirati, ji dajati pobud in smernic. Vzgojno delo materino v družini naj učiteljica v šoli nadaljuje in izpopolnjuje.

Pot do srca preproste žene si mora izobrazjenka sama priboriti, ne toliko z besedami; z dejanji si bo pridobila njeno zaupanje. Učiteljica na vasi naj se približa kmečki ženi, pokaže naj razumevanje za njene težnje, skuša naj zboljšati socialne in kulturne razmere svoje okolice. Vzgojno delo naj prenese preko sten šolske sobe, njeno socialno in humanitaro udejstvovanje ji bo utiralo pot med narod.

Ako se ji bo posrečilo privedti najširše plasti naših žen do prave narodne zavesti, potem je doprinesla bistveni delež k resničnemu prebujenju našega naroda in k njegovi samoohranbi.«

agitaciji po učiteljskih društvih in stanovskih listih je uspelo prebiti led in konec leta 1922. je štela US že 510 članov, to se pravi, da je tekem prvega leta pod njegovim vodstvom narasla za 292 članov. Toda ta uspeh nikakor ni bil še zadovoljiv in tov. Kocjančič je še nadalje pozival in vabil učiteljstvo, nobene niti najmanjše prilike ni zamudil, da je le pridobil US novega člana. Uspehi njegovoga prizadevanja so povsem točno razvidni iz samih številk, kajti že konec 1925. leta je štela Učiteljska samopomoč že 1706, a konec 1930. že 2507, a po zaključku bilance 1938. vsega 2640 članov. Število članstva primerno se je višala tudi posmrtnina. In da je postala US tako važna učiteljska ustanova, ki sta v njej včlanjeni skoraj dve tretini slovenskega učiteljstva, gre zahvala v prvi vrsti našemu jub-lantu, tov. Kocjančiču. In sedaj, ko praznuje svoj 60 letni jubilej in ko bi se moral s ponosom ozirati na ta veliki uspeh svojega truda, mora s skrbjo gledati v nedoločno bodočnost te važne učiteljske socialne ustanove, ki je doslej izplačala že 4.601.616 din za 477 smrtnih slučajev. In ta ustanova, ki si je l. 1933. osnovala tudi podporni sklad, iz kate-rega je doslej prejelo že 420 članov 890.000 din brezobrestnih posojil, naj bi bila uničena samo zaradi neke določbe pravilnika o ustanovah človekoljubnega značaja? Ne! To ne bi bil usoden udarec samo za našega jubilanta, marveč za vse učiteljstvo.

Toda Kocjančičevo delo ni bilo omejeno zgolj na US, povsod, kjer se je pokazala potreba, povsod, kjer je potreben njegov nasvet, rad pomaga. Več let je bil v upravnem odboru Učiteljske tiskarne; ko je bilo tov. Mleku-žu prepovedano urejanje Učiteljskega to-variša, je prevzel uredništvo našega stanov-skega glasila; že od ustanovitve je v odboru Učiteljskega obmorskega doma in tudi sicer vedno sodeluje v učiteljskih ustanovah in kjer koli je pomagal s svojim delom in nasveti, povsod je bilo opažati njegovo preudar-no in trezno gledanje na posamezna vprašanja.

K njegovi 60 letnici mu najskreneje čestitamo in mu ničesar bolj ne želimo, nego to, da bi uspelo obdržati Učiteljsko samopo-moč v sedanji obliki in sedanjem obsegu, da bi mogel tudi v bodoče skrbeti za njen procvit.

Splošne vesti

— Vse člane Učiteljske samopomoči iz Ljubljane in okolice opozarjamo, da se vrši v nedeljo, 15. decembra t. l., ob pol deseti uri dopoldne v dvoranji Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, sestanek zastopnikov in članov vseh samopomočnih ustanov. Na sestanku bo načelnik US tov. Ivan Kocjančič tolmačil določbe novega pravilnika. Vabimo vse v Ljubljani in okolici bivaajoče člane US, da se tega sestanka udeležijo.

— Iz Slovenske šolske matice. 1. Ponovno prosimo vse gg. poverjenike(-ice), ki nam še niso dostavili članskih seznamov za l. 1938., da to brez odloga store najkasneje do 30. f. m. Opozarjamo pri tem, da se bo mogla Matica na zamudne prijave le v toliko ozirati, v kolikor bo ostalo knjižne naklade, ki pa bo prav neznatno višja od števila pravočasno prijavljenih članov. — 2. Opozarjamo dalje gg. poverjenike(-ice), pa tudi upraviteljstva osnovnih in meščanskih šol, da bo počenši z letom 1939. znašala članarina za šole letnih din 40., kar naj zlasti upoštevajo gg. upravitelji, da vnesejo zvišani znesek pravočasno v proračun svoje šole. Za učiteljsko osebje pa ostane tudi v bodoče dosedanja članarina 30 din. **Uprava Slov. šol. matice.**

— Konec tega meseca izide brošura »Pouk branja po globalni metodi«, ki jo bo izdal v samozaložbi šol. upr. Pibovec Leo.

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I. Prodaja obmejnih posestev je naslov članka, ki ga prinaša »Večernik« z dne 3. januarja. Med drugim tudi sledeče: Na pobudo požrtovalnega domačega šol. upravitelja g. Božiča so se prvi zganili večni idealisti — učitelji, ki bi naj s pomočjo svoje organizacije na tem mestu ustvarili »Učiteljski planinski dom«. Članke v »Učit. tovarišu« so se zavzemale za stvar z vso resnostjo, vmes je posegla celo učiteljica-domačinka ga. Majcen-Kolarjeva, ki je iz Murskega polja sem podprla misel, da naj stoji tak dom v ogroženem obmejnem ozemlju. Rese se misli, žal — brez realne podlage, ker pač ni potrebnega denarja...«

— Celje potrebuje otroško zavetišče. V tem članku pravi »Večernik« z dne 9. januarja tudi: Šoli odrasli fantje so raščeni kakor sedemletni meščanski otroci, ponujajo se za raznašalce in tekače, na obrt in redno zaposlitev niti ne mislijo, tovarna je vsem le daljni sen.

— Nepismenost v naši državi je med ženskami mnogo večja kakor pa med moškimi. Statistika sestavljena po rezultatih popisa prebivalstva v letu 1931. pravi, da pride na 100 pismenih moških le 64 pismenih žensk. Vzroki zato leže večinoma v verskih momentih prebivalcev v vzhodnejših delih naše države, kjer ženska nima v nobenem primeru iste vloge v javnem življenju, kakor jo ima n. pr. pri nas. Najmanj nepismenih je seveda v Sloveniji, kjer so jih pri popisovanju prebivalstva pred 7 leti našli le 5,5%. Za nami pride upravno področje Beograda, Zemuna in Pančeva, kjer je nepismenih še 20,9%. Nato savska banovina z 27,7% nepismenih, primorska z 57,3%, moravska z 62%, drinjska z 62,1%, zetska z 66%, vardarska z 70,9%

Mladinska matica

— mm Kratka notica o 3. številki »Našega roda« je izšla v listu »Mariborer Zeitung« 24. novembra 1938.

— mm Na razne informacije glede nagrad za naročnike daje uprava sledeča pojasnila: Ob jubilejnem letu »Našega roda« je razpisala MM za svoje zveste naročnike 40 lepih nagrad, in sicer: 2 deški ali deklisiki koleši, 2 brezplačni letovanji na morju ali v planinah, 2 harmoniki, 4 žepne ure za dečke ali zapestne ure za deklice, 3 fotografske aparate, 6 nalivnih peres, 6 nogometnih ali hazenskih žog, 2 garnituri orodja za rezljanje ali 2 mala šivalna stroja, 8 velikih orglic, 3 male ročne tiskarne in 2 neceserja za šivanje ali 2 garnituri orodja za dečke. Pravice do nagrad ima vsak reden naročnik Mladinske matice. Nagrade se razdelijo v mesecu juniju 1939. Šolo in nagrado izžreba posebna komisija pri Mladinski matiči, učenca pa dotična šola sama.

— mm Izšel je 3. zvezek Cicibanove knjižnice, ki prinaša sledečo vsebino: »Dobro jutro«, »Dobra hrana«, »Uganka«, »Ošpice«, »Razgovor«, »Vrabc pravi«, »Ura«, »Kaj maramo mi«, »Lovec«, »Izgubljeni dom«, »Greh na srčku«, »To ni res«, »Vijolica pripoveduje«, »Srečali smo«, »Ptičja gostinja«. Ta zvezek je uredil Fran Roš, ilustriral Albert Sirk. Glavni sodrudniki: Ribičič, Roš in Utva. Vsebina je pestra, živa, zabavna. Vsak učenec prvega razreda bi moral imeti to knjižico. Pri naročilu vsaj 10 izvodov je cena din 1,50 za izvod. Pri manjšem naročilu se zaračuna posebej še poštnina.

— mm Božična mladinska priloga »Moravskega večernika« prinaša prevod Ribiči-

Brošura ima namen seznaniti z globalno metodo učiteljstvo oziroma pripraviti enega ali drugega do tega, da jo preizkusi. Pravijo, da ima ta metoda bodočnost. V Belgiji se sme poučevati branje samo po tej metodi. Založnik bo poslal brošuro vsem šolam. Cena 15 din. Kdor izmed učiteljstva hoče brošuro še posebej naročiti, naj se javi na Jesenice. Za 15 din se bo lahko seznanil z metodo, ki je pri nas še malo znana. Avtor je študiral to metodo v inozemstvu ter jo je tudi sam preizkušal. Studij je bil torej zvezan s stroški, kar blagovolite upoštevati pri ceni brošure.

— Pouk o gospodarstvu v naših šolah je naslov predavanja, ki ga priredi Pedagoško društvo v Ljubljani. Predavanje, ki bo v soboto, 14. januarja 1939., ob 18. uri v predavalnici mineralološkega instituta na univerzi, je prevzel iz prijaznosti naš odlični gospodarski strokovnjak docent dr. Murko Vladimir. Iz svoje razglednosti o pouku gospodarstva v drugih državah bo g. predavatelj razvil program za tak pouk tudi pri nas in bo s tem pomagal marsikateremu učitelju do načrtnega dela v tem predmetu. Vsi se zavedamo, kolike važnosti je za naš narod smotrna gospodarska vzgoja. Zadnji čas je torej, da se problema resno lotimo. Ker bo predavanje g. docenta dr. Murka brezdvomno odprlo marsikakšen nov vidik na ta problem, opozarjamo učiteljstvo nanj in ga k udeležbi iskreno vabimo.

in vrbaska z 72,6%. Seveda je pismenost večja med mlajšim rodом, ki je raste v novi državi, ko je bilo ustanovljenih mnogo novih šol v vseh delih države. (»Slovenski dom« z dne 10. januarja 1939.)

— I. Skrbimo za svoj učiteljski naraščaj. Pod tem naslovom prinaša »Slovenec« z dne 1. jan. 1939. v zvezi s sklepom občnega zbora Kmečke zveze v Celju, da se ustanovi v Ljubljani in Mariboru zavod, v katerem bodo našli vso oskrbo kmečki sinovi, ki bodo študirali učiteljsko. — Članek med drugim prinaša tudi sledeče: »Če vprašate te ljudi, kakšno sodbo imajo o svojih nekdanjih učiteljih, boš dobili zelo različne odgovore. Eden bo svojo šolsko dobo hvalil, drugi bo mislil nanjo bolj z nejevoljo nego s hvaležnostjo. To je jasno; kajti pri tako ogromnem številu učiteljstva en more biti drugače, kakor da prihajajo v ta stan ljudje zelo različnih umskih in moralnih sposobnosti. Pravijo, da je učitelj prodajalec svoje lastne osebnosti... — Če je v učiteljevem srcu globoka vera, ki mu pomaga preko vseh težav v življenju, razliva ta vera svojo luč tudi na otroke in jih neopazeno vodi k Njemu, h kateremu se zatekajo vsi, ki so obteženi in se trudijo. Če pa učitelj tega zaklada nima, ga tudi kdo drugi ne more posredovati... — Narod torej nikdar ne more dovolj prositi Boga, da bi mu Bog dal dobro učiteljstvo. Narod pa mora tudi sam storiti vse, kar je v njegovi moči, da vzgoji iz sebe dober učiteljski naraščaj... — Če hočemo povedati resnico, moramo reči takole: »Za učiteljstvo plačujemo davke, sicer se pa ne brigamo dosti več nego nič za vprašanje, ali lahko sami kaj vplivamo na to, da bo vzgoja našega učiteljstva kar mogoče dobra.« — Pod istim naslovom prinaša v istem smislu daljši članek tudi »Orač« za mesec januar.

čeve »Božične pravljice«, ki je izšla v 4. številki »Našega roda«. Pravljičjo je prevedel O. F. Babler.

— mm Seja literarnega odseka MM bo v ponedeljek, 16. januarja, ob 18. uri. Ob 20. uri pa bo redna seja odbora MM. — Zaradi važnosti dnevnega reda je prisotnost vseh odbornikov obvezna.

— mm V slavnostni številki »Misli in dela« ob 20 letnici Jugoslavije je izšel tudi članek Josipa Ribičiča o mladinski književnosti in o pomenu MM za razvoj slovenske mladinske književnosti.

Stanovska organizacija JUU

Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARIBOR — LEVI BREG zboruje v soboto, 21. t. m., ob pol 10. uri v krčevinski šoli. Ob pol 9. uri naj pridejo k seji vsi člani (-ce) upravnega in nadzornega odbora, ob 9. uri pa k ustanovnemu sestanku društvenega odseka učiteljice vse tovarišice! — Razen običajnih točk bo na dnevnem redu zborovanja: a) Razgovor o najaktualnejših stanovskih, službenih in pedagoških zadevah, za katerega je pismena mnenja, predloge i. sl. poslati predsedniku do 17. t. m. b) Eno (morda tudi dve) poročilo iz elementarnogo-šolskega dela, in sicer: Spoznava šol. novincev iz predšolske dobe. Tovariši in tovarišice, predvsem elementarci (-ke), pripravite se na debato. Članarinski dolžniki storite z novim letom svojo dolžnost! Vse članstvo vabim k polnoštevilni udeležbi, ki je dokument naše discipliniranosti pa tudi zanimanja za naša šolsko-strokovna vprašanja! **Predsednik.**

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KRŠKO bo imelo zborovanje dne 4. februarja 1939. ob 11. uri v ljudski šoli v Trzišču s sledečim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Dopisi. 3. Predavanje gospoda profesorja Jana Kolarja o Cankarju. 4. Slučajnosti.

Poslužite se pri svojih naročilih
KNJIGARNE UČITELJSKE TISKARNE
V LJUBLJANI
in njene podružnice
V MARIBORU

Šolski radio

— r XIV. Torek, 17. januarja. Od rudi do jekla; g. Jože Zabkar. Razpored: 1. Ogled rudnika železnih rud. 2. Prizori na skladišču. 3. Pred plavžem. 4. Ogled pomožnih naprav za pridobivanje železa. 5. 6 ur pred Martinovo pečjo.

— r Petek, 20. januarja. Pri zobozdravniku; dialog. Vodi g. Mirko Demšar. Razpored: 1. V čakalnici. 2. Nekaj iz zgodovine zobozdravniške vede. 3. O pacientih — bolezenski slučajji. 4. V ordinaciji; plombiranje, izdiranje, zdravnikova navodila.

— r V kmetijskem radiju bo v nedeljo, 15. januarja, ob 17. uri predaval g. inž. Mežan: Kmečko gospodarstvo pri nas in njegova povezanost s svetovnimi tržišči.

Novosti na knjižnem trgu

— k Bambek, spisal Feliks Salten, prevedel Vinko Lavrič, Založila Družba sv. Mohorja v Celju 1938. Cena broširanemu izvodu 28 din, vezanemu pa 40 din.

Bambek je ime srnjaku, katerega življenje je popisano v tej knjigi od onega trenutka ko pride na svet do tedaj, ko postane popoln samotar. Ves gozd oživi pred čitateljem, ki prebira to knjigo. — Komaj zagleda Bambek luč sveta, že je poleg zgovornja sraka, pri prvih korakih ga ošteje irt. Na svojem prvem izletu na travnik spozna metulja, kobilico, zajca in druge srne, a takoj ob prvih korakih in ob prvih spoznanjih se začne zanj gozdna šola. Bambekov krog znancev se veča z dneva v dan, iz noči v noč, a največje spoznanje doživi, ko spozna lovca. Prav zanimivo je opisano kramljanje srn in srnjakov o Njem (lovcu), ki je nevaren šele takrat, ko iztegne tretjo roko. — Ko mine otročja doba je navezan Bambek sam nase in le stari samotar Klatež ga tu pa tam sreča in mu daje najbolj pametne nasvete, tudi mu reši življenje, ko je ranjen. Vse življenje srn, vse njihove navade in težave so v knjigi opisane tako nazorno in v tako privlačni obliki, da je oni, ki začne knjigo čitati, ne odloži, dokler ne pride do konca. Vse gozdno življenje je v Bambeku zajeto v tako lepo celoto, da privleče nase otroka in odraslega čitatelja. Kdor je prečital knjigo Mukerdzji: Mladost v džungli, je spoznal do podrobnosti džunglske živali in njihovo življenje, prav tako spoznamo domači gozd in naše gozdne živali ter način njihovega življenja, če prečtamo knjigo »Bambek«.

K slovenskemu prevodu knjige bi bilo pohvalno omeniti, da se je prevajalec poslužil živga jezika in sprčno uporabil mnoge izraze raznih živali in rastlin, ki so udomačene na Dolenjskem. Res lep jezik in tekoč slog izpričujejava prevajalčevu spretnost postaviti tuje delo v povsem domačo oblikovno izrazitost.

»Bambek« ne bi smel manjkati v nobeni šolski knjižnici, ker lahko zelo dobro služi kot pripomoček pri prirodoopisnem pouku. Dobi se tudi v Knjižarni Učiteljske tiskarne.

»ZBORNIK 39« JE IZŠEL.

V spričo velikih usodnih dogodkov in velike stiske, v katere je zašla vsa evropska kultura, v teh usodnih časih, ko se izpreminja zemljepisna podoba sveta, v času torej, v katerem je ogrožena ne le kulturna, temveč življenje vseh majhnih narodov, smo se odločili izdati »Zbornik 39«, ki bo štirikrat na leto v obliki obsežnih knjig po najmanj 160 strani velike osmerke priobčeval najbolj značilne prispevke naših najpomembnejših kulturnih delavcev. In to predvsem tistih kulturnih delavcev, ki neomahljivo verujejo, da je danes bolj ko kdaj potrebno podčrtati kulturo in napredek. Zato bo Zbornik tako urejevan, da bodo vse tri naše kulture povsem enakopravno zastopane, predvsem pa tako, da bo suverenost slovenske, srbske in hrvatske besede najbolj vidno poudarjena.

Tako bodo Zborniki namenjeni in dostopni vsemu izobraženstvu naše države. S tem pa je že zgrajen most, čez katerega pelje najbližja in najbolj kulturna pot do spoznavanja in spoštovanja vseh treh kultur. Razumljivo je, da bo uredniški odbor skrbno zbiral in objavljal le gradivo, kakršno služi kulturnemu napredku in zbliževanju vseh narodov v Jugoslaviji, ki so v tesnem življenjskem stiku odvisni drug od drugega. Zbornik ne bo zbiral zaključen krog sodelavcev in odklanja zato že vnaprej klikarstvo, pač pa želi na široki bazi podati zares širok pregled našega kulturnega ustvarjanja. Umetniška, znanstvena in socialna vrlina bo uredništvu edino merilo za presojo prispevkov. Zbornik bo imel stalne umetniške priloge na posebno finem papirju, tako da bo tudi v tem oziru vsestransko pregleden. Zbornik ni politična revija. Eseji, ki na znanstveni podlagi obravnavajo miselno naziranje, so le razčlemba borb za reševanje vsega dobrega in pravičnega v prid poedincu in končno vsemu kulturnemu človestvu.

Pravkar je izšel prvi zvezek Zbornika 39. Po vsebini in po opremi prekaša vse dosedanje slične publikacije.

Vsebina prvega zvezka je tako vsestranska in pregledna, da bo zadovoljila še tako razvajenega čitalca: Vasa Stajič, znani pisec izvrstne monografije Svetozara Miletića, objavlja na prvem mestu članek Liberalizem u ruševinama; Ivo Grahor, slov. esejist, priobčuje obširno študijo Ob prezezu Evrope; Tone Seliškar, pesnik trboveljskih rudarjev in pisec mnogih pomembnih slovenskih knjig, je napisal za Zbornik novelo Tržaška česta in tri sonete — Češki, Kitajski in Zalosten sonet; dr. Dušan Nedeljković, univerzitetni profesor, referira O krizi današnje civilizacije i jednom novom sintetizmu; Lojz Kraigher, pisatelj romana »Kontrolorja Skrobarja«, objavlja eno svojih najboljših novel Razočaranja; dr. Vasilije Bunić, znani pisec mnogih ekonomskih in filozofskih spisov, piše o Kantovi kritiki materializma; Josip Pavičić objavlja novelo Kolač; Stanko Janež esej Slovinci in Ivan Cankar; dr. Ljubomir Živković, pisec znanke knjige o rasah, piše obsežno in nadvse zanimivo štta je ideologija?; dr. Miloš Popović, zdravnik in najboljši poznavalec problemov socialne medicine, piše o Racionalnoj zaštiti dece; Mato Lovrak, najboljši hrvatski mladinski pisatelj, pisec knjig »Deca velikog sela« in »Neprijatelj broj 1«, priobčuje odlomek iz svoje neobjavljene knjige Drugi C razred; Miloš Savković sodeluje z novelo Dva druga in z referatom Beogradska pozorište. Poleg tega sodelujejo v prvem zvezku še: Milan Kajč z novelo V stari strugi, Ivan Potrč z novelo Groteska, Miran Jarc z odlomkom iz tragedije Vaška antigona in sonetom Pogled nazaj, Cina Jote s pesmijo, V. Kukulj z novelo Posljednji Popović, Jože Kranj z novelo Mati, Ivan Bratko z aktualnim esejem Narodnostno gospodarsko vprašanje Slovenije, M. Rajković z esejem Kulturna aktivnost radništva u Srbiji, Grgur Karlovič s pesmijo Težakova smrt, Ruža L. Petelinova z obsežnim pesniškim prikazom Orači, N. Pejko in V. Ilić s pesmijo Makedonski pejsaž in Tutunari u makedonsčini, Branko Rudolf s pesmijo Pokrajina in jaz in hrvatski kmetski pesnik Ivan Čače Mrtvece nose. Od slikarjev so zastopani v prvem zvezku z rešenjima, M. Rajković z esejem Narodnostno gospodarsko vprašanje SlovenijeOOOtxril.ru produkcijami: Vilim Svečnjak z risbami iz ciklusa Petrice Kerempuha po pesnitvi Miroslava Krleža, S. Leicht, Ivan Generalić, Drago in Nande Vidmar, Maksim Sedec, Ljuba Babič, Ivan Mraz, France Mihelič, Božidar Jakač, Kulundžić, Vilko Gecan in drugi. To edinstveno revijo urejuje pisatelj in naš tovariš Tone Seliškar.

Tako je »Zbornik 39« postal kulturna revija vseh nas v državi in zato je nujno potrebno, da se prilagodi čim več naročnikov.

Apeliramo na naše tovarišice in tovariše, ki so prijatelji naše književnosti, umetnosti in znanosti, da se iz vseh krajev Slovenije prilase za poverjenike. Poverjenikom se nudi za vsakih 5 naročnikov po 1 izvod Zbornika kot nagrada, poleg tega pa bo prejel vsak poverjenik ob koncu letnika v dar po 1 originalno grafiko enega najboljših naših slikarjev v umetniški vrednosti do 400 din. Pišite po natančna pojasnila na naslov: Uprava »Zbornika 39«, Ljubljana, Gregorčičeva 23. Letna naročnina din 100.—, posamezni zvezki v knjigarni din 30.—.



FR. P. ZAJEC
izprašan optik in urar
LJUBLJANA
sedaj Stritarjeva ulica 6,
pri franciškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toplomeri, hygrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.



Na Vas je leželo da imate obleko vedno kot novo zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni
JOS. REICH
Ljubljana
Poljanski nastip 4-6
Palača — Svetlokalnica